

ugyanis ismerjük egyházunk állásfoglalását, mely szerint minden egyistenhívó üdvösség reményű ember, akárhogyan nevezi is meg istenét (Allah, Adonáj, Atya). A mi Jézusunk a Koránban említett 25 próféta egyike, egy a sok között. Az evangéliumok tanítása és példája egy-egy muszlim tanítás illusztrációja, példatár. A muszlimok csak a maguk üdvösségét vallják. Aki közülük keresztény lesz, az istentelen lesz, tehát méltó a halálra (szúra:8,12). Patriarchális rendszerben gondolkodva a muszlim férfi feleségül vehet keresztény nőt és ez érvényes házasság. Nem érvényes viszont, ha keresztény férfi vesz el muszlim nőt. A magyarországi muszlimok vegyes házasságai nem kevés gondot jelentenek a maguk muszlim integrációja szempontjából. A káfir környezetben élő muszlimok óhatatlanul bűnbe esnek az alkohol, a sertésbűs, a szexualitás stb. terén. Ennek sajátos feloldása az a törvény, miszerint ahány évig vétkeztél, annyi ideig kell meghatározott összeggel támogatnod muszlim közösségedet, hogy ezzel a szegény településeket segítsék. Olyan erős vallási identitást jelent a muszlim közösség, hogy az lenne a meglepő, ha nem mecsetet, hanem ökumenikus házat akarnának építeni. Integrációjuk eddig minden országban zátonyra futott (vö: francia, angol helyzetet). Hazánkban a MIK hangsúlyozza a magyarság tudatot, a vallásuk megtartásával végzett integrációs törekvést Európában.

Koncentrikus körökben gondolkodom. Ahogyan az emberi kapcsolatok körei élhetőek, úgy élhetőek a tágabb körök is. A kapcsolataink alapjait vegyük kiindulási pontnak. Van ajtó a lakásunkon és időnként azt zárva is tartjuk. Van kerítés az utcafronton és ajtaját időnként zárva tartjuk. Nálunk ez a kerítés üzenet értékű. 80 cm-esre építettük, mintegy jelképéül annak, hogy itt mi lakunk, de nyitottak mindenki felé. A jelképből az a valóság lett, hogy a száradó ruháktól a babakocsin át a hízott sertésig mindenünk elmozdult ismeretlennek látszó irányba. Tetünk még 80 cm léces magasítást, de ez sem gátolta meg a műhelyem kirámolását. Amikor Teréz anya nővérei arra kértek, hogy fogadjunk be egy időre 1-2 börtönből szabadult férfit, akiknek családját ők istápolják, nemet mondtam. Más megoldást javasoltam, mely nem veszélyezteti az én családi, hitvestársi kapcsolatokat. Tény: van ön- és családvédelem. Van ennek szeretettel harmonizáló megoldása. A konkrét kihívás alapján lehet megfontoltan dönteni. Ma felmerül bennem a gondolat, hogy kerítésünkön átmászó, vagy az éppen nyitott kapunkon besettenkedő idegenekhez hogyan viszonyulnék. Hiszen csak le akarnak telepedni egy időre, vagy véglegesen nálunk. Hivatlanul, megbeszélés nélkül kertünkben, és házunkban. H. Mustafa annak idején bekéredzkedett Noellel és befogadtuk, még jobban megismertük és ezért megszerettük egymást. A nem így érkezők esetében erőszakos behatolásnak élném meg telek-, ház-, honfoglalásukat.

Mi a dolgom és mi nem a dolgom ebben a kihívásban?

NEM-et mondok arra, hogy a világhatalmak által generált világméretű problémákban felelősséget ruházzanak rám. Nemet mondok arra, hogy globális (földkerekségi) gondolkodást kérjenek számon rajtam, mikor én

divinálisan (Isten szerintien) igyekszem gondolkodni. Amint Jézusunk nem alapított csettintésre működő kenyérgyárat, amint környezete összes szerencsétlenjének meggyógyítására nem alapított csodakórházat (Bethesda fürdő esete), úgy ezt sem tekintem rajtam számon kérhetőnek. Nemet mondok arra, hogy számon kérjék rajtam azt, ha gondolkozom, mérlegelek, és ezt szembe állítsák a szeretetre hivatkozó küldetésünkkel. Nemet mondok arra, hogy az én dolgom keblemre ölelni az egész világot.

IGEN-t mondok arra, hogy értelmes szeretetre küld Jézus Istene. Igent mondok arra, hogy az én dolgom keblemre ölelni a konkrét embert, a maga személyi nyitottságának lehetőségében. Hiszek a szeretet személytől személyig érő hatékonyságában. Igent mondok arra, hogy minden életembe megjelenő rászorulóhoz segítő készséggel forduljak. Igent mondok arra, hogy felemeljem szavam minden erőszak ellen, akár másokkal, akár velünk történik. Igent mondok arra, hogy életteremet, hazámat nem örökös hitbizományban kaptam, hanem arra, hogy belakjam és a szeretet értékszemléletének megvalósulási terévé tegyem. Igent mondok arra, hogy amennyiben nem teszem küldetésem, akkor tudomásul kellennem, hogy elvételük tőlem házam, hazám. Elvételük a mi elpuhult hitünk és komfortra berendezkedő 1-2 gyermekes házasságaink miatt ez a territórium. Elvételük majd az utánunk jövő generációktól a ház is, haza is, de a hitük-hűségük is. Kemény hűséggel igent kell mondanom arra a kötelezettségre, mely az értékeink ismeretére, megvalósítási kötelezettségére és ezek emberhez méltó szeretet rendje szerinti megvédésére vonatkozik. Igent mondok arra, hogy az én dolgom, hogy „szebbé tegyem az élet rám eső kis zugát” (Szetgyörgyi A.).

GROMON ANDRÁS

A DÜHÖS JÉZUS

Bizonyára provokatívnak tűnő a cím, hiszen Jézusról alkotott képünkbe semmiképp sem látszik beleillegni a „dühös” jelző. Ha azonban figyelmesen olvassuk az evangéliumokat, akkor kiderül, hogy ha furcsa is ez a jelző, az a viselkedéskör, amelyre utalni szeretnék vele, egyáltalán nem idegen Jézustól: számos esetben türelmetlenkedett, sőt teljesen elfogyott a türelme, bosszús lett, feldúlt volt, mérges volt, zaklatottan reagált, indulatosan beszélt vagy cselekedett – „népiesen”, de talán a legkifejezőbben úgy mondhatnánk: „felment benne a pumpa”.

*

A témával kapcsolatban legtöbbünknek elsőként talán az az eset jut eszébe (Mk 9,14-27), amikor a „színeváltozás” hegyéről lejövetele után Jézushoz odalép *egy epilepsziás fiú apja*, kérve, hogy gyógyítsa meg a gyereket, mert bár előzőleg már kérte erre a tanítványait, de „azok nem voltak elég erősek hozzá”. Erre Jézus erősen kifakad, ami annál is meglepőbb, mivel – ha menekült is a babonás csodavárás elől – általában nyitottan fogadta a beteget; most azonban kemény kritikát fogalmaz meg,

és kemény kérdéseket tesz föl: „*Ó, ti Istenbe vetett bizalom nélküli nemzedék vagytok! Hát meddig legyek még veletek? Meddig viseljelek el titeket?*”

Nehéz eldönteni, kinek-kiknek szól mindez. Kifakadása az írástudókra (14. v.), a tömegre (15. v.), tanítványaira (14.18. v.) és az apára egyaránt vonatkoztatható; az, hogy „nemzedékről” beszél, talán azt támasztja alá, hogy mindnyájukra. A lényeg az Istenbe vetett bizalom (szokványos fordításban: a hit) hiánya, amit Jézus külön is vonatkoztat az apára, amikor annak értetlensége külön is nyilvánvalóvá válik, amikor azt mondja: „Ha képes vagy valamire, szánj meg minket, és siess segítségünkre!” (Ez feltehetően azt jelenti: „Ha képes vagy hatásosabban gyógyítani, mint a tanítványaid...”) Erre Jézus ismét „felszattan”: „*Ez a »Ha képes vagy«! Minden lehetséges annak, aki bízik Istenben.*” Jézus felindultsága és válasza meghökkentő, mert arra mutat rá, hogy gyógyításait nem különleges képesség, sajátos emberi erő gyümölcseinek tartja, hanem kizárólag az Istenbe, a tulajdonképpeni gyógyítóba vetett bizalom következményének (mert ez a bizalom teszi lehetővé, hogy a Teremtő életereje kifejtsen gyógyító hatását).

Még keményebben fejeződik ki Jézus türelmetlensége és felháborodása a következő három esetben, amelyekben tanítványai az „áldozatok”.

Amikor **az utolsó vacsorán versengés támad** köztük amiatt, hogy vajon melyikük számít a legnagyobb-nak, Jézusból kitör az indulat (Lk 22,24-30). Most elhangzó szavait kijelentő módon, ténymegállapításokként és ígéretekként szokás értelmezni, de ebben az esetben csupa Jézustól idegen abszurditáshoz jutunk, s a kora keresztény apokaliptika világába lépünk át; ha viszont kérdésekként értelmezzük e mondatokat, akkor rögtön világossá válik, hogy Jézus már-már „gyilkos” iróniájával állunk szemben (a kettős kérdőjelek erre utalnak): „*Végére is ki a nagyobb? Aki az asztalnál ül, vagy aki felszolgál? Hát nem az, aki az asztalnál ül? Én azonban olyan vagyok köztetek, mint aki felszolgál. Ti viszont?? Ti mindvégig kitarítottatok velem megpróbáltatásaimban?? És én királyi uralmat hagyok rátok?? Ahogyan Atyám hagyott rám?? Hogy asztalomnál egyetek és igyatok »az én országomban«?? És majd trónon ülve ítélitek Izrael tizenkét törzsét??*” Ezt követő tanítása is inkább indulatos kioktatásnak hat, mint egyszerű oktatásnak: „*A pogány nemzeteken uralkodnak királyaik... Ti azonban ne így cselekedjete! Ellenkezőleg! Aki köztetek ... vezető, legyen olyan, mint aki felszolgál!*”

Nem sokkal ezután, ugyancsak az utolsó vacsorán hasonló helyzet támad (Lk 22,35-38): a tanítványok ismét bizonyosságot tesznek arról, hogy fogalmuk sincs **Jézus erőszakmentes szellemiségének** és üzenetének lényegéről, és ez ismét „kiborítja” Jézust. Nem könnyű a helyzet és a szöveg értelmezése, de Jézus szavainak kérdésekként történő értelmezése most is eligazíthat minket. A legvalószínűbb megoldás ez lehet:

Elmúltak már a szép galileai napok, amikor az emberek mindenütt barátságosan fogadták Jézust és tanítványait. Az ellenséges Jeruzsálemben veszélyes a helyzet, Jézus letartóztatása a levegőben lóg. Ebben a légkörben elfogyhatott a tanítványok Istenbe vetett bizalma, és elkezdhettek így gondolkodni: „Most már nekünk kell gondoskodnunk magunkról. Most mindegyikünknek pénzre lesz szüksége, meg útravalóra, de mindenekelőtt fegyverre, hogy megvéddhesse magát. Egy tőrre nagyobb szükség lesz, mint egy köpenyre.”

Jézus meghallhatta ezt, vagy tudomást szerezhette erről (vö. Mk 8,16; 9,33-34), ezért megkérdezi tőlük: „Amikor erszény, tarisznya és saru nélkül küldtelek szét titeket, szenvedtetek-e hiányt valamiben?” Gyanútlanul rávágják: „Semmiiben.” Mire záporoznak az ironikus kérdések: „*Most viszont, akinek van erszénye, vegye elő?? Hasonlóképpen a tarisznyáját is?? És akinek nincs tőre, adja el a felsőruháját, és vásároljon??*” (Kérdéseivel Jézus valójában tanítványai véleményét idézi.)

Az egyik, tökéletesen süket és vak tanítvány erre rávágja: „Uram, nézd, van itt két tőr!” Mire Jézus csak annyit mond: „*Elég!*” Bár az ironikus kérdések után lehetne ezt is ironikusan értelmezni: „Bőven elég! Még sok is – hiszen egyre sincs szükségünk!”, de lehet, hogy egyszerűen csak azt jelenti: „Elég ebből az ostoba beszédből!” Magyarán: „Pofa be! Akár így van, akár úgy, ebben a kemény szöcskában ott sűrűsödik a Jézusban dúló feszültség egésze!”

Mondhatnánk: érthető Jézusnak ez az ingerültsége nyilvános működése végén, hiszen ekkor már joggal várhatta el, hogy tanítványai értsék őt. Csakhogy gyakorlatilag működése kezdetétől (és annak egész folyamán) megfigyelhetjük ezt a „jellemvonását”.

A fenti kettőhöz hasonló kérdészuhataggal találkozunk **a második „kenyérzaportítás” után** is (Mk 8,14-21), és ebben az esetben minden szentírás-magyarázó egyetért abban, hogy valóban kérdésekről van szó. – A kenyérmegosztás után elhajóznak, s a tanítványok a hajóban veszik észre, hogy csak egy kenyér van náluk; erre vitázni kezdenek arról, hogy nincs kenyérük (konkrétan feltehetően azon civakodnak, hogy akkor hát kinek jusson majd a meglévőből, és ki a felelős a hiányért). Összeczártásuk miatt Jézus könnyen észrevehette ezt, és keményen ledorongolja őket: „*Miért vitatkoztok azon, hogy nincs kenyéreték? Még mindig nem fogjátok föl, és nem értitek? Megkövesedett a szívetek? ... Nem emlékeztek, hogy amikor az öt kenyeret megtörtem az 'ötezer' embernek, hány tele hordeszköznyi kenyeret vettetek át? ... És amikor hét kenyeret törtem meg 'négyezer' embernek, hány tele fonnott kosárnyi kenyeret vettetek át? ... Még mindig nem értitek?*” Érthető a Mester türelmetlensége: A korábbi két kenyérmegosztásból sem tanulták meg, hogy hiány esetén egyszerűen meg kell osztanunk egymással a meglévő keveset. Agyuk nem volt képes összekapcsolni a kenyérhiányt és a kenyérmegosztást, mert szívük kiszáradt, megkövesedett, érzéketlen volt – méghozzá Jézus közvetlen közelében...

Nem sokkal ezt megelőzően talán ugyanez a türelmetlenség nyilvánult meg a farizeusokkal szemben, akik **az égből való csodajele**t követeltek Jézustól, hogy ily módon tegyék próbára (Mk 8,11-13). Az evangélista azt mondja, hogy erre „lénye legmélyéig megrendülten felsóhajtott”, és úgy mondta: „*Miért követel csodajele ez a nemzedék? Amen, mondom nektek, semmilyen csodajele nem adatik ennek a nemzedéknek*” – majd egyszerűen „otthagytá őket”. Talán Jézus türelmetlenségének jele ez az „otthagyas” is.

Nem kétséges viszont, hogy mi zajlott Jézusban, amikor a **„tisza és tisztátalan ételek”** körül folyó vita kapcsán az igazi tisztaságról tanította a népet (Mk 7,14-23). Még tanítványai is „talányosnak” találták azt a kijelentését, hogy „*semmi olyan nem teheti tisztátalanná [Isten előtt] az embert, ami kívülről megy beléje, hanem az teszi tisztátalanná, ami kijön belőle*”, és ezért otthon megkérdezték tőle ennek értelmét. Erre Jézus fölcsattant: „*Ti is ennyire értetlenek vagytok? Nem fogjátok föl, hogy semmi, ami kívülről megy be az emberbe, nem teheti tisztátalanná, mivel nem a szívébe megy, hanem csak a gyomrába, majd pedig a budiba kerül?*” Ez a nem éppen finomkodó beszéd igencsak erős zaklatottságról árulkodik...

De ha hinni lehet Márk kronológiájának, akkor Jézus már jóval korábban is megelégtelt tanítványai értetlenségét. Amikor **hirtelen heves viharba kerülnek** a Genezáreti-tavon (Mk 4,35-40), a kétségbeesett tanítványok fölrázzák a hajó hátsó részében nyugodtan szendergő Jézust, és szemére vetik: „Rabbi, nem törődöl azzal, hogy elveszünk?” Jézus reakciója enyhén szólva meglepő. Nem nehéz kihallani a kérdéseiben megbújó bosszúságot: „*Miért vagytok ennyire gyávák? Hogyan van az, hogy még mindig nem bíztok Istenben?*”

Ahhoz, hogy jól érthessük Jézus kérdéseit, két dolgot kell tudatosítanunk. Az egyik az, hogy a közönséges gyávaság feltételezése eléggé méltatlannak tűnik Jézus részéről, mert a Genezáreti-tavon meglepő gyorsasággal alakultak ki heves bukószelek, amelyek valóban könnyen végveszélybe sodorták a kis halászhajókat, és legalábbis a tanítványok halászközből lett részéről feltételeznünk kell a viharedzettséget: nem először kerülhettek ilyen helyzetbe, és tudhatták, mit beszélnek. A másik: Jézus nyugalma, higgadsága nem annak titkos tudásából fakad, hogy a vihar hamarosan véget ér, és még kevésbé abból, hogy tudja: képes varázsszóval véget vetni neki, hanem Istenbe vetett bizalmából, ami szintén nem azt jelenti, hogy a vihar megszűntetését vagy a biztos megmenetést remélte Istentől, hanem azt a bizonyosságot, hogy **bármilyen történék is, az Atya jóságos kezében vannak és maradnak**: ha megmenekülnek, akkor is, ha belefutnak a tóba, akkor is (hiszen az Atya, „három nap múltán” ismét felkelti az elhunytakat, vö. Mk 8,31; ugyanígy számol majd az Olajfák-hegyén is mindkét lehetőséggel: „*Atyám, ha lehetséges...*”, Mt 26,39). Ennek a bizalomnak – annyi prédikáció és gyakorlati bemutatás után – már meg kellene lennie a tanítványokban, ezért kéri számon Jézus,

csodálkozva, hogyan lehetnek még mindig ilyen gyávák és bizalmatlanok.

Péternek aztán ennél is keményebb beszédben lesz része, amikor „komoly vallási érvekkel” megpróbálja kivenni Jézus fejéből azt a lehetőséget, hogy **szenvetés és halál** vár rá Jeruzsálemben (Mk 8,31-33; Mt 16,21-23): „Isten őrizzen ettől, uram! Semmiképp sem történik ez veled!” Jézusnak ekkor egy pillanat alatt „elszakadt a cernája”, és egyedülálló minősítésre ragadtatta magát: „*Menj innen mögém, sátán!*” Mondhatta volna – barátságos megszólítással – egyszerűen csak azt, amit folytatásként mondott: „[Péter, Péter!] *Nem Isten gondolatai járnak a fejedben, hanem az emberekéi!*” Miért kellett „lesátánoznia” Pétert – persze túl a tanítói szándékon és a sátáni kísértés elutasításán (vö. Lk 4,9-12) –, hacsak nem azért, mert hirtelen megint eleget lett tanítványa értetlenségéből – amelyet persze annak messiási reménykedése motivált (ld. Mk 8,29)?

Jézus „idegességének” két sajátos megnyilvánulásával találkozunk Lukács evangéliumában.

Az egyik (Lk 10,25-37): Egy törvénytudó megkérdezi Jézustól, mit tegyen, hogy **örök élet legyen az osztályrésze**. Hogy egy tanult teológus egy laikustól érdeklődjön az örök élet útja iránt, ez akkoriban éppoly szokatlan volt, mint manapság, és alighanem azzal magyarázható, hogy ennek az embernek a lelkiismeretét már felkavarta Jézus (korábban megismert) tanítása. Jézus a tanítók korabeli szabályainak megfelelően ellenkérdéssel válaszol: „*Mi van megírva a Törvényben? Hogyan olvassod?*” A törvénytudó az Isten és a felebarát iránti szeretet kettős-egy parancsát idézi, ami megerősíteni látszik előbbi feltételezésünket, hogy már ismerte Jézus erre vonatkozó tanítását (ugyanis nehéz elképzelni, hogy magától jött rá Jézus zseniális „újítására”, az Isten- és ember-szeretet effajta szoros összekapcsolására, hiszen a Törvényben egymástól távol és egymástól függetlenül hangzik el ez a két parancs: 5Móz 6,4-5 és 3Móz 19,18). Mindenesetre Jézus megerősíti a törvénytudó feleletének helyességét, nincs is mit hozzátennie, csupán buzdítja őt: „*Tedd ezt, és élni fogsz!*” A törvénytudó azonban „igazolni akarta magát”, ami minden valószínűség szerint azt jelenti, hogy a felebaráti szeretet értelmezésében nem akart elmozdulni hagyományos álláspontjáról, amely a honfitársra szűkítette a felebarát fogalmát, de talán azért is vitázott sokat, hogy minél később és minél kevesebbet kelljen **cselekednie**. Ez indokolhatja Jézus türelmetlenségét: nem engedi, hogy kifejtse az „igazolást”, hanem rögtön **a szavába vág**, és elmondja „az irgalmas szamaritanus” példabeszédét.

A másik esetben az evangélista nem mondja ki, hogy Jézus a partnere szavába vágott, de lényegében ugyanerről van szó (Lk 12,13-14). Valaki megszólította Jézust: „Mester, mondd meg a testvéremnek, hogy **össza meg velem az örökséget!**” A korabeli paraszti viszonyok között a legidősebb fiú örökölte az ingatlanokat és az ingóságok kétharmadát; de úgy látszik, a kérdező mindent meg akart tartani magának, és megtagadta a testvéreinek

járó rész kifizetését. Mivel a zsidó örökösödési törvény az ószövetségi szentírásan nyugodott, a vitás esetek eldöntésére az írástudók voltak alkalmasak, hiszen ők teológusok és egyben jogászok is voltak. Amint megszólítása mutatja („Mester!”), a kérelmező hiteles tanítót lát Jézusban, ezért tőle kér döntést. Jézus azonban meglepő módon annyira türelmetlenné válik, hogy bele sem bocsátkozik a témába, nem érdeklődik a konkrétumok iránt, még csak elvi eligazítást sem nyújt, hanem méltatlankodva szinte rátámad az illetőre: „*Ember, ki tett engem bíróná köztetek?*” és alighanem egyszerűen faképnél hagyja. (Ez utóbbi mozzanat valószínűségét megerősíti, hogy amint fentebb már láttuk, az evangélista egyszer kifejezetten rögzítette Jézusnak ezt a magatartását – Mk 8,11-13 –: amikor a farizeusok az égből való csodajeleket követeltek tőle, közölte velük, hogy semmiféle csodajeleket nem kapnak, majd „otthagyták őket”). Azért is rendkívül elgondolkodtató ez, mert Jézusnak itt ismét alkalma lett volna arra, hogy elmagyarázza és alkalmazza központi üzenetét: csak az igazságosságon túllépve juthatunk el a helyes emberi viselkedésre (vö. pl. Mt 5,20; 18,23-33; 20,1-15; Lk 10,30-35; 15,11-32).

Van néhány olyan eset az evangéliumokban, amikor Jézus nemcsak türelmetlen, zaklatott, indulatos vagy feldúlt volt, hanem kifejezetten dühös is.

A legenyhébb eset az, amikor **gyerekek** – feltehetően a társadalmi ranglétra alját, a kisembereket jelképező „utcagyerekek”! – mentek Jézushoz (Mk 10,13-15), a tanítványok el akarták hárítani „tolakodásukat”, ezért „keményen rájuk szóltak”. Amikor azonban Jézus észrevette ezt, „bosszús lett”, és keményen rájuk szólva azt mondta nekik: „...*ne álljátok útjukat, mert az ilyenek számára van itt Isten országa!*”

Amikor a **farizeusok** egy alkalommal figyelték Jézust (Mk 3,1-6), vajon meggyógyítja-e szombati napon a béna kezű embert, hogy aztán vádat emelhessenek ellene, megkérdezte tőlük: „*Megengedett dolog-e szombaton jót vagy rosszat tenni, életet menteni vagy megölni?*” Azok azonban hallgattak. „Ekkor *haraggal* végignézték rajtuk...” Haraggal, mert hallgatásuk bűnös gyávaságból,

látni-nem-akarából és szellemi uralomvágyból fakadt, amint látványosan szemléltette ezt egy másik béna gyógyítási történetében (Mk 2,1-12): „*Mi könnyebb? Azt mondani a bénának: Isten megbocsátja bűneidet? – vagy azt mondani: Állj fel, fogd hordágyadat, és járjálj!*” A farizeusok azonban még azt a semmi fáradságot nem igénylő segítséget sem akarták megadni a bénának, hogy néhány egyszerű szóval „feloldozzák bűneitől” (vö. Mt

23,4: „*Súlyos terheket kötöznek össze, és ráteszik az emberek vállára, de maguk még egy ujjukkal sem akarják megmozdítani azokat.*”)

Máskor odament hozzá egy **leprás** (Mk 1,40-44), térdre borult előtte, és így esengett hozzá: „Ha akarnád, képes lennél megtisztítani engem!” Erre Jézus „*haragra gerjedt...*” – Jézus haragjának emlékezetét csak néhány kódex őrizte meg (nem véletlenül, hiszen az idő múlásával egyre kevésbé illett bele a róla alkotott képbe), de három dolog is magyarázza ezt a haragot: a leprás térdre borulása, babonás csodavárása és az egyre terjedő csodamánia. Zsidó érzék szerint a térdre borulás egyedül Istent illeti meg. Bár Izraelben nem kellett félnie Jézusnak, hogy felcserélik őt Istennel, de már a személyi kultusz is elutasította (vö. Mk 10,17-18; Mt 20,20). Isten „uralmában” nincs helye semmiféle emberi uralomnak. Továbbá a leprás kérésének megfogalmazásában ugyanaz a babonás várakozás szólal meg, mint a vérfolyásos asszony elképzelésében (Mk 5,28). Benne volt a kor levegőjében, hogy kiemelkedő személyiségekről feltételezték a mágikus erőátvitel képességét. Végül: sikeres gyógyításai nyomán egyre inkább szenvedélyes csodavárás vette körül Jézust, ez pedig útjában állt evangéliumhirdető tevékenységének (vö. Mk 1,35-38). – A jelenet végén ez utóbbi okból Jézus egyenesen „rárípkodott” a leprásra, és „*rögtön kiutasította*”.

Ez a türelmetlen kiutasítás nem elszigetelt jelenség Jézus életében, még két alkalommal találkozunk vele.

Jairus lánya már a végét járja, amikor apja, a zsinagógai előjáró Jézusért küld, mert tőle reméli a kislány életének megmentését (Mk 5,21-24.35-43). Jézus elindul, de közben küldöncök érkeznek Jairus házából, azt állítva, hogy a kislány már meghalt. Jézus nem zavartatja magát, elmegy a házhoz, ahol zajos tolongást, siratóasszonyokat és jajgató embereket talál. Leinti őket, mondván: „*Miért zajongtok és sírtok? A kislány nem halt meg, csak alszik.*” Erre azok egyszerűen kinevetik. Enyhén szólva meglepő fordulat ez a hirtelen váltás sírásból-zokogásból nevetésbe. Érdekes módon az a kilátás, hogy halottsiratásuk elsietett, nem bátorítja a siratóasszonyokat; cinikus nevetésük kárörvendésnek tűnik, és kézenfekvővé teszi azt a feltételezést, hogy titokban csak arra vártak, hogy jajveszékelésükkel végre „kifejezhessék mély együttérzésüket” a zsinagóga előjárója iránt, akit gyermeke halálával „megvert az Úr”. Jézus azonban egy szót sem veszteget rájuk, hanem kerek pereg *kiutasítja őket*, s csak a szülőkkel és tanítványaival megy be a szobába, hogy talpra állítsa a kislányt.

A jeruzsálemi templom „megtisztításának” (Mk 11,15-17) szokványos értelmezése szerint Jézus korbáccsal kergette ki templomból (a templom udvaráról) a kereskedőket, akik az áldozatbemutatáshoz szükséges áldozati állatokat árusították, illetve a pénzváltókat, akik tevékenységükkel lehetővé tették a messziről jött zarándokok vásárlásait. Ez a felfogás számos képtelenséget feltételez, és vele szemben azt lehet meggyőzően alátámasztani,

hogy Jézus nem kikergette, hanem *kiutasította*, de nemcsak az eladókat, hanem a vásárlókat is (ld. 15. v.). Nevezetesen felszólította a templom udvarán árusító és vásárló embereket, hogy haladéktalanul hagyják abba ezt a tevékenységet – ugyanis nem „megtisztítani” akarta a templomot, hanem teljesen meg akarta szüntetni a kultikus áldozatokat, mert azok egyfajta cserekereskedelmet jelentenek az ember és Isten között (áldozatbemutatásért cserébe jó termés, jó egészség, jó házasság, anyagi gyarapodás, karrier stb.), „Isten országában”, azaz a szeretet rendjében pedig nincs helye ilyesminek (ld. 17. v. és Jn 2,16: „*Ne tegyétek Atyám házát vásárcsarnokká!*” – modernebb kifejezéssel: *üzletközponttá*), csak a kérésnek.

*

Az elmondottak alapján immár maga az olvasó döntheti el, valóban helytálló-e az, amit a bevezetőben Jézus dühösségéről mondtam. Ennél is izgalmasabb és fontosabb azonban föltenni azt a kérdést, hogy a fentiek tanulságát/tanulságait miképpen alkalmazzuk saját életgyakorlatunkra – például arra nézve, hogy dühünkben-indulatunkban-türelmetlenségünkben mit engedhetünk meg magunknak, és mit nem... Vagy elgondolkodni azon a kérdésen: Hogyan hasznosította Jézust azt az energiát, amely „idegességében”, dühében, indulataiban rejtett? (Hosszasan írtam erről – persze kicsit más megközelítésben – Hogyan szerette Jézus az ellenségeit? c. tanulmányomban.)

VII. PÁL PÁPA

KEDVES PEPPINO!

Látod, öreg barátodból pápa lett. Melyikünk gondolta volna ezt, amikor a hatvanas években együtt tanultunk Rómában. Biztosan megrémültél, amikor hallottad a hírt. Én is megijedtem. De most már nem lehet rajt változtatni...

Megírom Neked a gondolataimat, mert azt várom, hogy majd kritikus megjegyzéseket fűzöl hozzájuk. Peppino, könyörgök, tartozz mindig azok közé, akik félreérthetetlenül, sőt gorombán áttörnek a dicshimnuszoknak azt a nimbuszát, amellyel az emberek, fel egészen a bíborosokig, jámborul és ostobán körülveszik a pápát. Lehet, hogy savanyúan reagálok majd a kritikádra, hiszen én is csak normális ember vagyok, aki azt szereti, ha dicsérik, ennek ellenére kötelességed megmondani, hiszen a barátom vagy és pap vagy.

Először is: olyan pápa leszek, amilyen nagyon sok volt. De remélhetőleg nem leszek a legrosszabb (pedig talán nem is lenne ez olyan nehéz).

Egyszerűsíteni lehetne a bürokratikus apparátust.

Például még messze nem vagyok meggyőzve arról, hogy az a szörnyű bürokratikus apparátus, amely az utolsó két évszázadban itt Rómában kifejlődött, kényszer-

rító erővel volna levezethető a pápa egyetemes primátusából. Megfontolandónak tartom, hogy csak olyan papokat kellene alkalmazni a római hivatalokban, akik 15 éves sikeres működést tudnak maguk mögött a rendes lelkipásztori munkában. Akkor biztosan kisebb lenne az a sokszor fölpanaszolt arrogancia és magabiztosság, amit a római „vezérkariak” (értsd: kúriai hivatalnokok) a „frontszolgálatos tisztekkel” (értsd: püspökökkel) szemben mutatnak. A kúria bürokratikus apparátusa nyilván nagyon egyszerűsíthető már csak azért is, mert az egyház már nem csupán Európa egyháza, amelynek van néhány külső kerülete is, hanem világegyház, ezért nem is „kormányozható” központilag úgy, mint eddig. Én azok közé tartozom, akik szívesen átengedek a felelősséget és a hatalmat másoknak, akik nem akarnak mindenhez érteni és mindent maguk csinálni. Hogy ez pontosan mit jelent, az még ezután fog kiderülni. Úgy gondolom, hogy a pápának is joga van ahhoz, hogy egyszerű szegény ember legyen, akinek a hite kísértéseknek van kitéve, hogy egy legyen a sok közül, s hogy ezt teljes egyszerűséggel — ha úgy tetszik alázattal — ki is mutassa...

Az egyház- és világtörténelem nagyjainak korábban nyilván az volt a bizonyos szempontból reális elképzelésük, hogy az a tekintély, amit joggal követeltek maguknak, kárt szenved akkor, ha az „alattvalók” észreveszik, hogy ők is csak emberek, és hibákat követnek el. A történetírók csak a pápa halála után találhattak benne hibát, melléfogást, elmaradottságot. Ha azonban én meg vagyok győződve arról, hogy, mint pápa is ember maradok és hibákat követhetek el — esetleg nagyon is súlyos hibákat — és fogok is elkövetni, miért ne vallhatnám be ezt már életemben. Azoknak az embereknek a mentalitása, akik valóban számítanak, ma nem olyan, hogy a tekintélyen csorba esnek, sőt ellenkezőleg, nyer a tekintély azzal, ha hordozója kézzelfoghatóan és egyértelműen számol egy szegény, bűnös és elkerülhetetlenül korlátokkal rendelkező ember lehetőségeivel, s ezt ki is mutatja. Legálábbis egyelőre kész vagyok arra, hogy közvetlen közelenben is megengedjek hangos vitákat s ezekre oda is figyeljek: hogy bizonyos körülmények között megengedjem, hogy kioktassanak, s azt el is fogadjam. Pápaként is szeretnék még tanulni, s hadd lássák az emberek, hogy a pápa tévedhet, hibát követhet el, egyoldalúan tájékozott, nem megfelelő munkatársakat választ. Mindez magától értetődik, s én nem hiszem, hogy az újabb kor egyetlen pápája is komolyan kételkedett volna benne. De miért maradjanak az ilyen magától értetődő dolgok rejtve és leplezve?

Peppino, még valami mást is el kell mondanom. Nem leszek nagy pápa. Ehhez sok minden hiányzik belőlem. Ezt Te is tudod. Régebben nem alakoskodtunk egymás előtt, s ez nem árt semmit. S attól sem kapok majd kisebbrendűségi érzést, ha a 20. század nagy pápai mellett egészen szerény képet mutatok. Gondviselészerűnek érzem ezt. Úgy látom, hogy ezeknek a pápáknak a maguk nagysága következtében olyan hatásuk is volt az egyházban, ami valószínűleg nem is volt szándékukban: azonban